DİNLER TARİHİ DERNEĞİ YAYINLARI/1

Dinler Tarihi Araştırmaları-I

(Sempozyum: 08-09 Kasım 1996, Ankara)

ANKARA
1998

BİRUNÎ'YE GÖRE DİNLER VE İSLAM DİNİ İSİMLİ ÇALIŞMASINDA PROF. DR. GÜNAY TÜMER'İN METODU

Prof. Dr. Şaban KUZGUN

Mümkün olduğu kadar sizleri yormadan konuyu işlemeye çalışacağım; ama, her şeyden önce, biraz önce konuşmacıların dediği gibi Günay Ağbi'nin şahsiyetiyle, kişiliğiyle ilgili iki kelime de olsa ondan bahsetmek istiyorum.

Bana göre Günay Ağbi, her şeyden önce, bir iman insanıydı. İslâmiyet konusunda, ihlas abidesiydi bana göre. Dinler Tarihini, İslâmî perspektiften yorumlama noktasında, şahsen, dinler tarihi çalışan bütün arkadaşlarımıza rehber olduğuna inanıyorum; çünkü, o zamana kadar gerek Hikmet Tanyu Hocamız, bu noktada gayret göstermişse de, Günay Ağbinin bu çalışmalarından sonra, iş daha rayına oturdu. Tarafsızlık adına, kendi inancını ihmal eden bir Dinler Tarihi çalışması anlayışı Günay Ağbiyle terk edildi. Beni, çalışmalarında, hemen hemen her şeyden çok, bu yönü etkilemişti. O inanın bir imanlı, ihlaslı bir insandı; fakat, buna rağmen, çalışmaları son derece objektifdi. Yani, imanlı, ihlaslı, İslâma hizmet için yüreğinde ateş dolu olması, ilmî objektivitesini yitirmesine sebep olmamıştı. Yani, araştırdığı konuyu tarafsız bir şekilde ele alabilen ilmi şartları haiz bir kişiliği ve kimliği vardı bana göre. Şahsen, bütün arkadaşlarıma yardımı olduğu gibi, Hocamın, bana da çok yardımı oldu. Doktora sınavımın yabancı dil aşamasında, bilim aşamasında, Hocamın kendisiyle, Kayseri'de İslâm Enstitüsüne asistan olarak girdiğimde, ...Hocalarımla birlikte o da vardı. Ben, hayatım boyunca onun yaptıklarını unutamam. Ondan sonraki dönemlerini de hiçbir zaman, onu bir ağbi olarak gördüğüm için eksikliğinin telafi edilemeyeceğini düşünüyorum.

Benim bu konuşmam da, esasen, Hocamın Dinler Tarihiyle ilgili olarak yaptığı son sınıf çalışmasındaki Birunî'ye Göre Dinler ve İslâm Dini isimli doktora tezini tanıtmayı düşünüyordum. Tabiî, bunu, bize yansıyan 20 dakikalık bir süre için planlamıştım, bu şartlar içinde, uzun uzadıya konuyu anlatmak, konuşmak çok zor; ama, ben size şunu söyleyeyim. 150 sayfalık basılmış kitap, kitabın ilk basılmış hali. Hocam, 181 kaynak kullanmış, kaynakların, en azından yarıdan fazlası, İngilizce, Arapça. Hocamın bir özelliği vardı, bilmediği kaynağı laf olsun diye kullanmıyordu; yani, bilimsel çalışıyordu, yani, gerçekse o kaynak, istifa ediyordu. Hangi araştırmacıların yaptığı araştırmaları ortaya koyuyor, diğer kaynakları ortaya koyuyor, ben, şunlardan şunlardan faydalandım diyor ve 181 tane kaynağın yarıdan faz-

lasını yabancı dille yazılmış kaynak tutuyor. Hocam, dinler konusunda çok iyi eğitildi. Kaynağını fevkalade inceliyor, ulaştığı sonucu görerek, ona göre yazacağı yazıyordu. Bu 181 kaynağı üç bölümlük bir tez olarak yazmış, önsöz var, giriş var, birinci bölüm, ikinci bölüm, üçüncü bölüm, bir de sonuç bölümü var. 150 sayfadan 1100' e yakın dipnot gösterilmiştir. Bir doktora çalışmasında, bu kadar sayfalık bir çalışmada bu kadar dipnotun gösterilmesi fevkalade önemlidir; yani, işi, kaynağına dayanarak araştırdığı fevkalade ortaya çıkıyor.

Birunî'yi ilim dünyasına tanıtmış olmasına, bu konuyla ilgilenenleri tanıtmış olması vardı gönlünde; ama, herkes, Biruni'yi, şuradan, buradan, Batı'dan öğrendiği kadarıyla kıyısından köşesinden tanıtırken, Hocam, Birunî'nin her yönünü, değdiği her alanıyla, hangi alana girmişse, onları teker teker tarayarak ortaya çıkarmıştır. Karşılaştırmaları ortaya çıkarmış. Mesela, kitabın adı Birunî'ye Göre Dinler ve İslâm Dini; ama, 130 sayfada, Birunî'nin hayatını, şahsiyetini, karşılaştırmalarını, çalışmalarında kullandığı tüm sistemi, hatta, yaşadığı ortama varıncaya kadar ayrı ayrı incelemiş, yani, Birunî hakkında âdeta meçhul hiçbir şey kalmamıştır. Hoca Hanıma, Özge'ye, Ömer'e tüm yakınlarına, dinler tarihçileri camiasına sabrı cemil niyaz ediyor, sağlık diliyor, hepinize saygılar sunuyorum.

Başkan – Şaban Bey'e çok teşekkür ediyoruz, bu güzel ve kısa verdiği bilgilerden dolayı. Burada, rahmetli Hikmet Tanyu Hocamızı bir defa daha anma ihtiyacı, tabiî, ister istemez geliyor; çünkü, Günay Bey ve biz, buradaki bütün dinler tarihçisi arkadaşlar, profesör seviyesindeki arkadaşların bu noktaya gelmesinde onun imzası var. Dikkat ederseniz, doktora tezi olarak Günay Bey'e Birunî'yi veriyor. Kendisi felsefe mezunudur, İlâhiyat tahsili de yoktur; ama, İslâmiyete son derece saygısı olan ve inancı olan bir kişi Hikmet Bey ve İslâmiyete zarar verecek konuları kesinlikle vermezdi. Mesela, ben, doktora tezinde Tevrat ile Kur'an-ı Kerim'i mukayese edeyim dedim. "Sen ne yapıyorsun, İslâm düşmanlarının ekmeğine yağ sürer, böyle bir çalışma İslâma zarar getirir, sen git, İlahî dinlerde şeytan tasavvuruyla uğraş, onu çalış" dedi. Son derece enteresan, bakın, Birunî'yi veriyor Günay Bey'e, Abdurahman Bey'e Türk tarihiyle ilgili Dönmeleri veriyor ve İslâma zarar gelmeyecek ve İslâma hizmette olacak ve Türk Milletine faydası olacak çalışmalar veriyor ki, bu da, aslında, Hikmet Bey'in gelecek için düşündüğünü görmüş oluyoruz.

Başkan- Şimdi de, Günay Tümer Bey'in çok kısa bir şekilde hayatıyla ilgili ve kişiliğiyle Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi öğretim görevlilerinden Dr. Süleyman Sayar Bey verecekler.